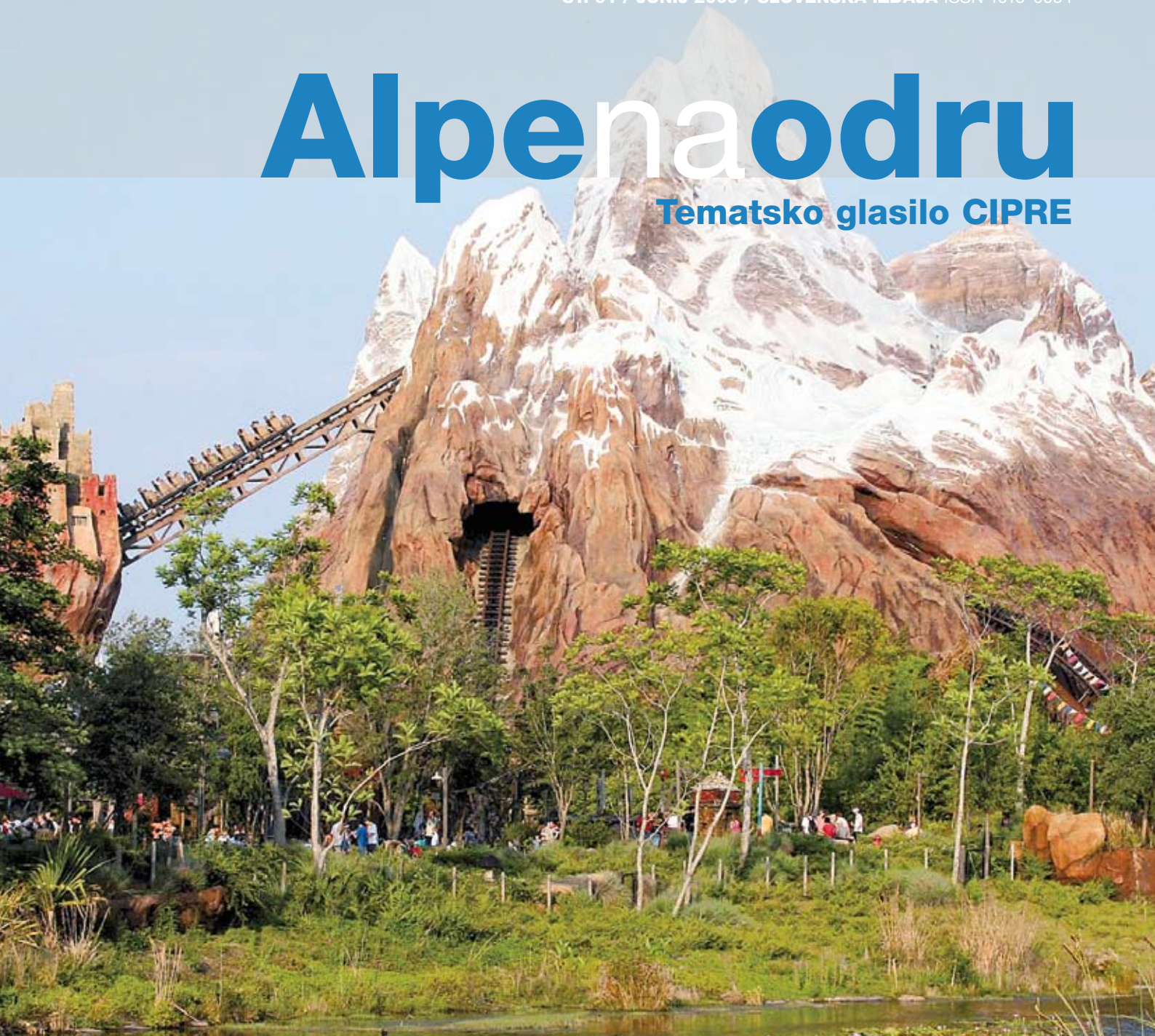

Alpenaodru

Tematsko glasilo CIPRE

Mount Disney

O človekovih inscenacijah na gori

Vsebina

Uvodnik Stran 3

Okno v preteklost

CIPRA Info pred 25 leti Stran 4

Ali narava in pokrajina ne zadostujeta več?

Zakaj je treba Alpe kar naprej inscenirati na novo – Werner Bätzing Stran 5

... in zunaj pred oknom igra narave

Ko si Alpe prisvajajo in oblikujejo njeni prebivalci in občudovalci – Bernard Debarbieux Stran 8

Iznajdba paradiža

Esej– Köbi Gantenbein Stran 11

Panorama

Alpe na sceni – Regina Preissler Stran 12

Turistični megaprojekti – rešitev za Alpe?

Esej – Mario F. Broggi Stran 14

Daljnogled, ki razdvojuje

Kai Elmauer in Rudi Elracher razpravljata – Elisabeth Schmidt-Landenberger Stran 15

Megalomanija namesto strahu pred višino

Pozidava pogorja Marmolade se ne ustavi – Luigi Casanova Stran 19

Rast na vse kriplje in pretege?

Konferenca CIPRE 2009 – Moritz Rheinberger Stran 21

Drotinice

 Stran 22

Pika na i

Za socialno prijazno samopredstavitev – Andreas Götz Stran 23

Iz naslednje številke

 Stran 24

© Nationalpark Gesäuse / Kerschbaumer

Ali narava in pokrajina ne zadostujeta več?

Kateri so mehanizmi, ki vodijo k vedno bolj razširjenemu pojavu inscenacij v Alpah in kako te vplivajo na naša osebna doživetja, se sprašuje Werner Bätzing. Več na **str. 5**

© Dr. Klaus Lintzmeyer

Daljnogled, ki razdvojuje

O novem centru za doživljanje narave, ki so ga zgradili na pogorju Karwendel, se mnenja zelo krešejo. Več o projektu njegov zagovornik in kritik na **str. 15**

© CIPRA International

Raznoliki program

Letošnja strokovna konferenca CIPRE nosi naslov Rast na vse kriplje in pretege. Več informacij in prijavi na **str. 21**

Letna strokovna konferenca CIPRE 2009

»Rast na vse kriplje in pretege«

Kje: Gamprin, Lihtenštajn

Kdaj: 17.-19. september 2009

Več informacij in prijavi v zgibanki na sredi revije ali na: www.cipra.org.

CIPRA – RAZNOLIKA IN PESTRA

Mednarodna komisija za varstvo Alp (CIPRA) je nevladna krovna organizacija z nacionalnimi odbori v vseh alpskih državah in predstavlja več kot sto društev in organizacij iz sedmih alpskih držav. Zavzema se za trajnostni razvoj na območju Alp, ohranjanje naravne in kulturne dediščine ter regionalne raznovrstnosti kot tudi za reševanje skupnih problemov v alpskem prostoru.

KOLOFON

Tematsko glasilo mednarodne komisije za varstvo Alp (CIPRA) / izide štirikrat letno v slovenščini, nemščini, italijanščini in francoščini
Izdajatelj: **CIPRA International**

Uredništvo: Barbara Wülser (odgovorna urednica),
Andreas Götz / avtorice in avtorji: Barbara Wülser,
Elisabeth Schmidt-Landenberg, Regina Preissler,
Andreas Götz, Bernard Debarbieux, Köbi Gantenbein,
Luigi Casanova, Mario F. Broggi, Werner Bätzing /
Prevodi: Denise Setton, Franca Elegante, Nataša
Leskovic-Uršič, Violaine Simon / Lektoriranje: Barbara
Wülser (d), Claire Simon (f), Mateja Pirc (sl), Serena
Rauzi (it)
Grafični koncept: Atelier Silvia Ruppen, Vaduz
Postavitve strani: Regina Preissler, Fabian Lippuner
Tisk: Gutenberg AG, Schaan/FL

Pri ponatisu zaželjena navedba vira
Celotna naklada: 14.250 izvodov
Naročilo: »Alpe na odru« lahko brezplačno naročite pri
CIPRI International
Im Bretscha 22, FL-9494 Schaan
Tel. 00423 237 53 53 Fax 00423 237 53 54
international@cipra.org, www.cipra.org

NACIONALNI ODBORI

CIPRA Österreich c/o Umwelt Dachverband
Alser Strasse 21/5, A-1080 Wien
Tel. 0043 1 401 13 36, Fax 0043 1 401 13 50
oesterreich@cipra.org, www.cipra.org/at

CIPRA Schweiz Postfach 22, CH-3800 Interlaken
Tel. 0041 33 822 55 82, Fax 0041 33 822 55 89
schweiz@cipra.org, www.cipra.org/ch

CIPRA Deutschland Heinrichgasse 8
D-87435 Kempten / Allgäu
Tel. 0049 831 52 09 501, Fax: 0049 831 18 024
info@cipra.de, www.cipra.de

CIPRA France 5 Place Bir Hakeim, F-38000 Grenoble
Tel. 0033 476 48 17 46, Fax 0033 476 48 17 46
france@cipra.org, www.cipra.org/fr

CIPRA Liechtenstein c/o LGU
Im Bretscha 22, FL-9494 Schaan
Tel. 00423 232 52 62, Fax 00423 237 40 31
liechtenstein@cipra.org, www.cipra.org/li

CIPRA Italia c/o Pro Natura
Via Pastrengo 13, I-10128 Torino
Tel. 0039 011 54 86 26, Fax 0039 011 503 155
italia@cipra.org, www.cipra.org/it

CIPRA Slovenija Trubarjeva 50, SI-1000 Ljubljana
Tel. 386 (0) 59 071 322 Fax 386 (0) 59 071 321
slovenija@cipra.org, www.cipra.org/sl

REGIONALNI ODBOR

CIPRA Südtirol c/o Dachv. für Natur- und Umweltschutz
Komplatz 10, I-39100 Bozen
Tel. 0039 0471 97 37 00, Fax 0039 0471 97 67 55
info@umwelt.bz.it, www.umwelt.bz.it

PODPORNI ČLAN

Nederlandse Milieu Groep Alpen (NMGA)
Keucheniusshof 15, 5631 NG Eindhoven
Tel. 0031 40 281 47 84
nmga@bergsport.com, www.nmga.bergsport.com

© CIPRA International

Draga bralka, dragi bralec,

zahajajoče sonce zasnežene gorske vrhove obarva v nežne rožnato rdeče odtenke. Počasi začnejo ugašati obrisi nazobčanih vrhov, dokler ti v mraku povsem ne izginejo. Turisti na razgledni terasi si sončna očala potisnejo nazaj v lase in se začnejo ozirati po natakari. Kar naenkrat se zabliška in vrhovi spet zažarijo v jarki rdečerumeni svetlobi. Vsi kot uročni opazujejo prizor. Nekje iz globine se zaslišijo nežni zvoki violine, njihova moč narašča, dokler se ne zlijejo v Beethovnov Deveto. Natanko v trenutku, ko se oglasijo pihala, začne nad glavami gostov na terasi pršeti plaz isker. Gledalci so navdušeni, zaploskajo in naročijo sladico.

Zmajujete z glavo? Tak prizor pa ni neverjeten. Inscenacije v Alpah so namreč že postale dejstvo. Danes ljudi v gore (z)vabijo spektakularne železnice, množične prireditve, nenavadni izdelki arhitekturne in inženirske umetnosti. Obiskovalci s seboj prinesejo mošnjičke z denarjem in jih veselo odpirajo, saj si želijo privoščiti to ali ono. Navsezadnje so na počitnicah in želijo tudi kaj doživeti. In tako inscenacije v obrobni regijah ohranjajo delovna mesta. Morda pa bodo obiskovalci za inscenacijami odkrili vse lepote gorskega sveta. Morda. O tem bi se dalo razpravljati.

Lahko pa bi tudi rekli, da inscenacije odvrčajo od pravih vrednot. Da so razvrednotile alpski svet in da uničujejo pokrajino, s tem pa tudi del kakovosti življenja. Tisti, ki so jim take inscenacije všeč, potujejo danes na Karibe, čez dva dni pa so že na severnem tečaju. Mi pa ostajamo sami v našem razdejanem gorskem svetu.

Naj si bo dobro ali slabo, trajnostno ali nujno – deležniki v Alpah se naraščajočemu trendu organiziranja dogodkov ne bodo mogli izogniti. Iz kakšnih potreb izhajajo inscenacije, ali je tem potrebam zadoščeno, kakšna je njihova cena... Pavšalnih odgovorov ni, tudi v tokratni številki naše revije, ki se ukvarja prav z inscenacijami, jih ne boste našli. Pri sprejemanju odločitev potrebujemo pazljivost, daljnovidnost, poznavanje ozadja. Več o tem boste izvedeli v novi številki Alp na odru. Na primer, kako smo ljudje sploh prišli do ideje, da bomo naš svet inscenirali. Ali zakaj je tudi hrepenenje po divjini enakovredno inscenaciji. Ne izpustite soočenja dveh pogodbenikov, ki sta predstavila vsak svoje stališče o bavarskem Karwendlu kot doživljajskem središču. Lahko pa si od številnih navedenih primerov izberete najljubšo inscenacijo. In kaj o njih menimo mi? Morda boste to izvedeli v glosi Andreasa Götz na koncu revije. Pa veliko užitek!

Barbara Wülser

Barbara Wülser,
predstavnica CIPRE za odnose z javnostmi

CIPRA Info pred 25 leti

Na tej strani vas CIPRA ob 25. obletnici svoje revije vabi, da pobrsate po skoraj pozabljenih začetkih njenega takratnega biltena CIPRA Info. Tokrat se vračamo na začetek devetdesetih. Že takrat smo namreč poznali vedno prodornejši proces »disneylandizacije« ter smo se do nje kritično opredelili.

Že od začetka ustanovitve v petdesetih letih so najrazličnejše vrste inštalacij in inscenacij v Alpah osrednja tema CIPRE. Pozidava alpskega prostora je povsod sprožila polarizacijo: medtem ko so nekateri v tem zaslutili nova delovna mesta in možnost za ustvarjanje dohodka, so se drugi ustrašili nesmiselnega kazanja narave in razprodaje pokrajine. Enim je preveč že planinska koča na izpostavljenem mestu, v kateri strežejo ohlajeno pivo, za druge pa zabave ni konec niti pri »disneylandizaciji« Alp.

»Kot protiusluga se obeta mali biotop...«

Izveček iz enega od člankov 19. številke biltena CIPRE, ki ga objavljamo na desni, kaže, kako si je takratno uredništvo leta 1990 olajšalo svojo dušo: šlo je za številne zabavišne parke, ki so jih v kantonu Valais načrtovali ali pa celo že uresničili, kot kaže npr. Tell-Paradies pri St. Maurice med Martignyjem in Ženevskim jezerom. Vendar pa se skoraj nobena juha ne poje tako vroča, kot se skuha: 250 milijonov frankov težak projekt dejansko nikoli ni bil uresničen. Od leta 1998 dalje si je vojska nekdanjo tovarno cementa prilastila kot protiuslugo za njeno rušenje. Nato so objekt uporabljale reševalne enote za tehnično usposabljanje, tj. kot vadbeni objekt, namenjen aktiviranju eksplozij. Danes tam posamezniki divjajo s svojimi vozili v vadbene namene – povsem nespektakularno!?

Uredništvo revije Alpe na odru

(Quelle: EUROPAPARAT, 1990)

(Red.) Eine Kommerzialisierung der Freizeitbedürfnisse mit immer mehr Neuerungen an Konsumgütern ist unverkennbar. Unseren Kulturlandschaften mit ihren jeweiligen regionalen Eigenarten droht das »Triviale«, die Verwischung der regionalen Besonderheiten und ein Abgleiten ins Disneyland. Selbst in Industriegebieten, wo derartige Freizeitbeschäftigungen noch am ehesten hingehören, fressen sie beste landwirtschaftliche Gunstlagen, die im Alpenbogen ohnedies selten sind, und erzeugen Mobilität. Das »einfache« Gehenlernen, das Kennenlernen seines eigenen Wohn-Umlandes, wäre eine Alternative zum Konsumptiven, Dampfen, passiv Erfahrenen in Freizeitparks mit Lärm und »Action«.

Das Terrain einer Zementfabrik, die demnächst wegzieht, steht zur Verfügung. Selbst die Mönche der berühmten Abtei scheinen nicht abgeneigt, 13 Hektaren in der Nähe der Märtyrer-Gedenkstätte von Vérolle zur Verfügung zu stellen. Als Gegenleistung winkt ein Biotöplein um die heiligen Orte. Daneben sollen sich die Leute im Heidi-Land vergnügen, 23 Chalets begucken, die die Kantone vertreten, im Rudolf-von-Habsburg-Schloss das Gruseln lernen, und im Kulturzentrum, den Gasthöfen und Boutiquen ausgiebig konsumieren. Zonenplan- und Baubewilligungen stehen freilich noch aus, und zudem stellt sich die nicht unwesentliche Frage: Wer findet die 250 Millionen Franken?

Promotoren aller Art und Gattung haben bekanntlich eine Nase für »Rahmenbedingungen«: Wo ist das Bauland günstig, die Industriezone gross genug, der Staat entgegenkommend, die Gemeinden leicht zu überzeugen und froh um jeden Arbeitsplatz, die Presse mit Farbseiten zur Stelle? Wo sind die Angestellten billig und willig, die Opponenten klein an der Zahl und eh immer die gleichen, die Umweltorganisationen überlastet und verhandlungsbereit und eine Autobahn in der Nähe? Und wo ist noch etwas werbeträchtige Landschaft vorhanden?

Commission
Internationale
pour la
Protection
des Régions
Alpines

Internationale
Alpenschutz-
Kommission

Commissione
Internazionale
per la
Protezione
delle Regioni
Alpine

Heiligkreuz 52
FL-9490 Vaduz
Telefon 075 / 2 48 19
Telefax 075 / 8 28 19

Nr./No. 19
März 1990
Mars 1990
Marzo 1990

Deutschland / Allemagne
Frankreich / France
Italien / Italia
Jugoslawien / Yougoslavie
Liechtenstein
Österreich / Autriche
Schweiz / Suisse

Inscenacija gledališke igre Hanibal na ledeniku Rettenbachletscher. © Lois Hechenblaikner, www.hechenblaikner.at (de)

Zakaj je treba Alpe kar naprej inscenirati na novo

Ali narava in pokrajina ne zadostujeta več?

V času izobilja je pozornost kupcev skopo odmerjena dobrina in inscenacija je preizkušeno sredstvo, kako si jo zagotoviti. V globalnem kontekstu je celo pridobila svoj pomen. Kateri so mehanizmi, ki vodijo k vedno bolj razširjenemu pojavu inscenaciji v Alpah in kako vplivajo na naša osebna doživetja?

Beseda inscenacija je dandanes postala modna in se uporablja zelo pogosto. Če poiščemo besedo v slovarju, ki ni ravno najnovejši, si lahko pod besedo »inscenacija« preberemo razlago »likovna oprema prizorišča v gledališču ali filmu«. Taka razlaga očitno ne ustreza več aktualni jezikovni rabi. Zato je pomembno, da najprej razčistimo, kaj ta pojav sploh pomeni in to še predno se lotimo inscenacije v Alpah.

Tisočletja je bilo za gospodarjenje ljudi značilno pomanjkanje. Osrednji problem je bil v tem, kako sploh kupiti želene dobrine oziroma kako jih kupiti po ugodni ceni. Z industrijsko revolucijo se je proizvodnja dobrin izredno pocenila, vendar pa je trajalo vse do sedemdesetih let, da je bilo pomanjkanje odpravljeno

in je izobilje postalo samoumevno. To se je dogajalo sočasno s spremembami v industrijski in storitveni družbi ter spreminjanjem moderne v postmoderno, kar je povezano tudi s temeljnimi spremembami v načinu ravnanja posameznikov.

Danes igra pri zadovoljevanju osebnih potreb osrednjo vlogo nakup dobrin in uporaba storitev. Zaradi vedno večje ponudbe je za potrošnika vedno pomembneje najti ponudbo, ki je zanj najugodnejša, in pri tem preizkusiti vedno nove možnosti. Zato se z rastjo ponudbe povečujejo tudi potrebe, istočasno pa se povečuje strah, da bomo v preobilju ponudb zamudili najugodnejšo.

Za prodajalce je razvoj povezan z nujo, da mora svojo po-

Inscenirano razgledišče že od leta 1907: postaja najstarejše gorske železnice v kantonu Graubünden na gori Muottas Muragl (2.453 m.n.v.).

nudbo oglaševati. Vendar pa običajno oglaševanje proizvodov ne zadostuje več – ponujane dobrine je treba »postaviti na sceno«, torej jih inscenirati, če hočemo pritegniti pozornost kupcev, saj je prav pozornost najbolj pičla dobrina postmoderne. To uspe le v primeru, če določen proizvod ali blago povežemo z intenzivnimi občutki, kot je na primer občutek svobode ali avanture, ki ga prinaša cigareta določene vrste, občutek srečnega življenja na deželi ob zaužitju jogurta določene vrste ali pa erotični občutki, ki so bili obljubljeni ob uporabi določenih sredstev za nego telesa. Inscenacije so se medtem začele vedno pogosteje odmikati od neposrednega oglaševanja. Tako avtomobilski koncerni na sedežu podjetja inscenirajo »doživljajski svet avtomobilov«, ki slavijo svet avtomobilov, mesta slavnim arhitektom naročajo načrte za posebno spektakularne zgradbe, ki naj tako simbolizirajo inovativnost. V postmodernem času so omenjene inscenacije na vseh področjih postale nekaj povsem samoumevnega.

Prvotne inscenacije v Alpah

Ko se je v času secesije od leta 1880 do 1914 v Alpah pojavil množični turizem, so že obstajali prvi zametki inscenacij. Nazoren primer za to je gorska železnica na panoramsko goro Muottas Muragl na višini 2.453 m v švicarskem Oberengadinu, ki je bila zgrajena leta 1907. Namesto da bi se v gore odpravili peš, kupimo vozovnico za gorsko železnico, saj želimo svoje doživetje še povečati, s tem pa si istočasno kupimo še možnost, da na gorskem vrhu doživimo več in to v najkrajšem času in z manj truda. Poleg tega je pogled z gore (umetno)

povečevan na slikah, risbah, fotografijah, razglednicah itd. in ovrednoten kot simbol Alp par excellence. In kaj takega preprosto ne smemo zamuditi. Doživljanje vrha gore postane z večerjo ob svečah v gorski restavraciji ali pa z glasbenimi, folklornimi in športnimi prireditvami še intenzivnejše. Že ob nakupu karte nam je zagotovljeno, da nas tam zgoraj čaka zaželeno optimalno doživetje.

Insceniranje Alp v prostočasni park na prostem ni rešitev!

Pristnost je s tem razvrednotena – tista, ki bi jo lahko bili deležni na neznanim sosednjem vrhu s podobnim razgledom. Kupljeno doživetje na vrhu gore je vedno zagotovljeno že vnaprej. Poleg tega je to proizvod, katerega prestiž je toliko večji, kolikor večje je povpraševanje. S tem pa lastno, zasebno doživetje ne more več konkurirati, razen če ga sami ne tržimo v velikem slogu, kot to počnejo številni gorniki. Ti iz svojega osebnega doživljanja gore ali pohodniške ture naredijo proizvod, ki ga je mogoče kupiti, in sebe sami proglasijo za blagovno znamko.

Važno, da mediji pišejo o nas

Mnoga desetletja sta osebno in kupljeno doživljanje gorskih vršacev brez težav živela drug ob drugemu, saj se je med dopustom zaradi stroškov največkrat opravila le ena vožnja z žičnico. S tem ostaja osebna izkušnja močna. Šele v post-

moderni, ko potrebe zaradi vedno večje ponudbe rastejo vzporedno z njo, se začne razvrednotenje lastnega doživljanja. In v takem trenutku postane klasični poletni dopust v Alpah dolgočasen, saj ponuja premalo. In ker je istočasno sodobno doživljanje vrhov z žičnico že poznano in v primerjavi z novimi počitniškimi cilji manj privlačno, se število nočitev v letni sezoni hitro zmanjšuje. Zgodovinski maksimum je bil v avstrijskih Alpah dosežen leta 1980. Strokovnjaki za turistični trg vidijo razloge za zmanjševanje povpraševanja v naslednjem:

- v poznanosti Alp – ljudje stalno zahtevajo novo ponudbo in nova doživetja,
- v zaprašenem poletnem imidžu – samo pokrajina, narava in pohodništvo ne zadostujejo,
- v odvisnosti ponudbe od vremena – ko dežuje, ni doživetij,
- v »zamenljivosti« oblik poletne ponudbe – na svetu ni edinstvenih znamenitosti.

Ali na kratko: v primerjavi s konkurenčnimi proizvodi Alpe ne omogočajo dovolj doživetij, zato strokovnjaki temu prostoru že nekaj časa priporočajo to, kar danes na evropskem trgu prostočasnih dejavnosti že prinaša viden uspeh: možnosti intenzivnejšega doživljanja s prirejanjem množičnih dogodkov in prostočasnih parkov. Za to obstajajo že številni primeri. Veliki dogodki, denimo rock koncerti z mednarodnimi zvezdami ali prireditve ob otvoritvi ali koncu sezone potekajo danes v visokogorskih regijah tudi poleti in v bližini gorskih žičniških postaj. Vedno pogostejše se dogaja, da se postaje gorskih železnic spreminjajo v prave doživljajske parke z velikimi otroškimi in pustolovskimi igrišči, živalskimi vrtovi, kjer je obiskovalcem omogočen stik z živalmi, plezališči, gokart tekmovališči in poletnimi sankališči ter novimi tehničnimi napravami, ki spominjajo na vožnjo z avtomobilčki na ljudskih veselicah.

Poleg tega na gorskih vrhovih v bližini postaj gorskih železnic nastajajo panoramska razgledišča, ki naj bi doživetje razgleda še poglobila. Obenem nastaja dodatna ponudba – od zaščite pred vremenom do restavracij in manjših hotelov. S precejšnjimi sredstvi za tehnično opremo se – večinoma (še) za otroke – gradijo doživljajske poti, ki imajo svoje izhodišče ob postaji gorske železnice. Ali pa se razpravlja o tem, katere simbolične vrhove pomembnih gora bi lahko osvetlili ponoči. Pri nekaterih najspektakularnejših projektih očitno ni trdnega namena, da bi jih v praksi uresničili, temveč je njihov namen le ta, da se o njih piše v medijih in da se pritegne pozornost mednarodne javnosti.

Omenjene investicije poskušajo povečati privlačnost poletne sezone tako, da Alpe inscenirajo kot ogromen prostočasni park na prostem. Ker je tovrstno ponudbo skladno z notranjo logiko postmodernega časa treba neprestano povečevati, da bi ostala privlačna, kmalu nastane investicijska spirala, ki nima konca.

Kako doživljati Alpe?

Tako, kot je prav in smiselno, da si želijo ljudje v Alpah veliko doživeti, tako morajo istočasno biti pozorni na to, da neprestano iskanje vedno optimalnejših doživljanjev ne bo privedlo do tega, da ne bodo ničesar več doživeli razen stresa in hektike. In naj bo še tako razumljivo, da z denarjem povečujemo svoja doživetja, stara izkušnja človeštva kaže, da se najlepših tre-

Zillertaler Bierstadt: včasih tradicionalna pivnica, danes grške specialitete in table dance.

nutkov žal ne da kupiti.

Alpe zagotavljajo očarljivo izkušnjo mogočne narave, ki je lepa in nas obenem ogroža. Za njeno doživljanje je značilna dvojnost značaja: če želimo Alpe doživljati in v njih uživati kot v lepi pokrajini, potem postane doživljanje kar hitro plehek in plitek proces, pri katerem manjkata elementa upiranja in ogrožanja, ki sta značilna za to pokrajino. To nas šele prisili k lastnemu spoprijemanju z naravo in je šele pogoj za poglobljene in impresivne doživljaje. Da bi Alpe inscenirali kot park prostočasnih dejavnosti na prostem, ne more biti rešitev. Občutno pomembnejše je načrtno ozaveščanje, ki bo ljudi spodbudilo k samostojnemu pridobivanju izkušenj, namesto da bi si doživljanje kupovali.

Werner Bätzing
Univerza Erlangen-Nürnberg, Nemčija

**E. Hanzig-Bätzing/W. Bätzing: Entgrenzte Welten.
Rotpunktverlag, Zürich 2005.**

Ko si Alpe prisvajajo in oblikujejo njeni prebivalci in občudovalci

...in zunaj pred oknom igra narave

Dve stoletji opazujemo Alpe od zunaj in kot celoto, jih oblikujemo v skladu z našimi predstavami. Šele s takim zaznavanjem smo se začeli zavedati krhkosti narave in končnosti sveta. Sedaj pa želimo Alpe z istimi sredstvi, s katerimi smo jih spremenili, vrniti v nekdanje idealno stanje. Je to nesmisel?

© Fabian Lippuner

Restavracija Schäfli na Alpsteinu v Švici kraljuje v meglenem morju.

Dve stoletji opazujemo Alpe od zunaj in kot celoto, jih oblikujemo v skladu z našimi predstavami. Šele s takim zaznavanjem smo se začeli zavedati krhkosti narave in končnosti sveta. Sedaj pa želimo Alpe z istimi sredstvi, s katerimi smo jih spremenili, vrniti v nekdanje idealno stanje. Je to nesmisel?

Včasih Alpe niso bile nič več kot življenjski prostor ljudi, ki so se tam naselili, za številne druge pa tranzitni prostor. Danes se jim nihče več ne približa, ne da bi nanj pustile globok vtis. V zadnjih dveh ali treh stoletjih, odkar Alpe obravnavamo kot celoto v osrčju Evrope in znotraj držav, ki s svoje strani prav tako veljajo kot enote, ljudje Alpe oblikujejo, varujejo, upravljajo, povečujejo njihovo vrednost in jih opremljajo v skladu s

predstavo o enotnosti. Povedano enostavneje: že dve stoletji se Alpe oblikujejo tako, kot si jih predstavljamo. Iz tega je nastala ideja o insceniranju Alp in njihovem zapisu v podobah.

Ko so države v prvi polovici 20. stoletja ustanovile prve narodne parke v Alpah, njihova naloga še ni bila varovanje ekosistemov ali ohranjanje biotske raznovrstnosti. Največkrat je bil cilj varstvo značilne pokrajine kot npr. v francoskem parku La Bérarde ali varstvo življenjskih prostorov velikih divjih živali v narodnem parku Gran Paradiso. Države tako varujejo določeno podobo narave in Alp kot naravni vir.

Ko so bili zgrajeni prvi veliki hoteli za turiste, ki so želeli raziskovati alpsko pokrajino in okolje, so arhitekti na gori Rigi ali v

švicarskem Interlaknu, v francoskem Chamonixu ali italijanski Cortini načrtovali zgradbe, ki so izgledale kot velike koncertne dvorane: premišljena razporeditev sob in skupnih prostorov, vrsta storitev v sami zgradbi ali neposredni bližini in pri pogledu skozi okno veličastna igra narave...

Ko se je v prvi polovici 20. stoletja v Alpah začela gradnja prvih železniških prog in serpentinastih cest, se je to pogosto dogajalo s tihim upanjem, da bodo ti povečali kakovost alpske pokrajine ali vsaj povečali njeno spokojnost. Svoje dni je ta infrastruktura služila kot instrument in motiv za insceniranje Alp. Gradbeniki in krajinarji so delovali z roko v roki.

Kadar se z dobrohotnostjo oblasti in finančno podporo države skrbno kosijo travniki, ljubeče zbirajo tradicionalni predmeti in ohranjajo stare obrti, se to skoraj vedno zgodi zato, da bi se ohranila podoba Alp, ki je ne bi radi žrtvovali na oltarju modernosti, produktivnosti in ekonomske logike. Ta dediščina je del naših podob alpskega sveta in jim vtisne svoj pečat. Tako že več stoletij opazujemo in spreminjamo Alpe v skladu z našo predstavo o enotnem prostoru, ki ga imamo o Alpah kot naravnem zbiralniku, objektu občudovanja, zbirki pokrajin, spominskem muzeju ali skupnem pristočnem in zabaviščnem parku.

Opremljanje Alp

Pravzaprav je temu tako, odkar Alpe opazujemo iz drugega zornega kota, odkar smo našli alternativo k povsem notranjemu zaznavanju, kakršnega imajo domačini, ki najprej mislijo na svoj življenjski prostor in nanj neposredno tudi vplivajo. S tem, ko Alpe opazujemo od zunaj, da jih vidimo kot celoto, pa tudi s tem, da se pri njihovem opazovanju odnotraj popolnoma zavedamo, da ljudje zunaj vidijo stvari drugače, so Alpe postale objekt intimnih in skupnih projekcij. Postale so predmet, ki se oblikuje po viziji sveta, v katerem imajo Alpe svoj prostor poleg drugih objektov.

Raznovrstnost podob oblikuje naše zaznavanje. Naša modernost temelji na viziji sveta, narave, zgodovine in družbe, ki krajem in območjem pripisuje določene vloge. Giblje se med realnostjo gora in načinom, kako jih doživeti in predstaviti, kar vpliva na naše ravnanje in naše izkušnje. Modernost ponuja številne tehnike, ki nam omogočajo realnost prilagoditi prika-

zani podobi. Multiplicira oblike posredovanja, ki opredeljujejo naše zaznavanje alpske realnosti: stenske poslikave in panoramske slike kot nekoč, oglaševalni plakati v današnji podobi, nešteto razglednih točk, postavljenih ob avtocestah in na žičniških postajah ter opremljenih z informacijskimi tablam, čaščenje in spominjanje na domače umetnike, na nekdanje popotnike in na prednamce. Naše zaznavanje Alp je že dolgo in postaja vedno pogostejše zasenčeno in obenem osvetljeno s podobami in opisi Alp, ki so razgrnjeni pred nami.

Je tak razvoj obžalovanja vreden ali razveseljujoč? Je to vprašanje sploh smiselno, če gre pri tem za mogočno civilizacijsko gibanje? Saj tak razvoj ni značilen le za Alpe. V svetu, kjer se prosti pretok oseb, blaga in podob povečuje, je celotna

Alpe se spreminjajo v objekt intimnih in kolektivnih projekcij

realnost zastrta s tančico različnih predstav. Sodobne družbe realnost v celoti inscenirajo, saj so se odpovedale preprostosti in neposrednosti, s katero svoj svet doživljajo tradicionalne družbe. Če se nam tak razvoj zdi obžalovanja vreden ali razveseljujoč, sploh ni pomembno. Morali bi le poskušati razumeti, kako ravnamo s tem dejstvom in z njim povezano odgovornostjo.

Naša izkušnja sveta je danes večja kot kdajkoli poprej, prav tako tudi naše nagibanje k temu, da razmišljamo o svojem ravnanju in družbenem okolju. Če je zato potrebno, da je naša zrcalna slika realnosti pomembnejša kot neposreden stik z resničnostjo, zakaj pa ne? Zlasti ker je naša sodobna družba mojster umetnosti kompenziranja. Odkar se zavedamo ranljivosti narave in končnosti sveta, varujemo in doživljamo naravo zaradi nje same kot še nikoli doslej. Odkar se zavedamo, da nas je preplaval val nenehnih in včasih tudi opojnih sprememb, se močneje kot kdajkoli doslej zavzemamo za ohranitev naše dediščine. Na isti način raste naša potreba po neposrednem stiku z realnostjo Alp, toliko bolj, kolikor so njene podobe povsod prisotne. Naše navdušenje nad gibanjem v naravi, vrtnarjenjem in delom z materiali, ali drugače rečeno, naša naklonjenost za neposredno doživljanje realnosti

Nekdaj so gnali živino na pašo, danes se poženejo po smučinah. Fotografske primerjave v monografiji Loisa Hechenblaiknerja *Za gorami* (gl. nasvet iz knjižnega sveta na str. 22).

© Lois Hechenblaikner

© Lois Hechenblaikner

Od časa, ki ga ni več, so danes preostale le še noše. Fotografske primerjave v monografiji Loisa Hechenblaiknerja *Za gorami* (gl. nasvet iz knjižnega sveta na str. 22).

je na isti ravni kot naša naklonjenost k opazovanju Alp skozi knjige, filme, muzeje in razstave, to je skozi očala brezštevilnih in vsepovsod pričujočih medijev.

Vizija, tehnika in – odgovornost

Tudi pri upravljanju in oblikovanju gora prevladujejo paradoksi. Že dve stoletji poskušamo z vsemi sredstvi narediti gore še bolj »gorske«. Okoli leta 1870 je bilo slavnemu ameriškemu krajinskemu arhitektu Fredericku Olmstedu naročeno, da v Montrealu, takratnem največjem in najhitreje rastočem kanadskem mestu, na neprevisoki gori v neposredni bližini mestnega središča naredi osnutek načrta za javni park. Omenjeni gori – Mont Royal – so prebivalci Montreala od nekdaj ljubkovali pravili »gora«. Olmsted jih je prijel za besedo in v projekt zapisal: »Za lokacijo parka so izbrali »goro«, v resnici pa je to gora, ki si tega imena ne zasluži (...) in komajda zgleda kot prava gora. In ravno v tej njeni vprašljivi kakovosti se skriva vsa njena moč. Bilo bi škoda, če bi iz nje naredili kaj drugega kot – goro.« Olmsted se je osem let ukvarjal z razporeditvijo skalovja in uvoženih dreves, načrtovanjem poti in oblikovanjem pokrajine. Pri tem je izhajal iz idealne podobe Alp, kot jo je poznal iz knjig Johna Ruskina. Rezultat je bil presenetljiv in sploh ne tako kičast, kot je bilo pričakovati. Park Mont Royal je še danes eden najlepših javnih parkov v Kanadi.

Montreal je izjemen primer, ki pa neposredno kaže, kako danes ravnamo z Alpami. Krajinski arhitekt morda ni več vseprisoten, je pa zato še vedno prisotna težnja po oblikovanju gora: pokrajinska politika, neoregionalna arhitektura, renaturacija vodotokov, sanacija mestnih četrti in smučišč, upravljanje turističnih središč, ukrepi kmetijske in okoljske politike, zvočne in svetlobne igre itd. S številnimi pobudami naj bi dali obliko videzu realnosti, opirajoč se pri tem na določeno predstavo o Alpah.

Naša družba sodobnega časa ljubi podobe in tehnike, ki med seboj usklajujejo realnost in predstave, tudi z vidika nevarnosti, da bomo to igro prignali v absoluten nesmisel, kot so renaturacija Alp, njenih gorskih pobočij, rek, zapuščenih pre-

delov itd. Tako, kot je hvalevredno in potrebno prizadevanje, da je treba prevzeti odgovornost za naravo, pa si moramo obenem vendarle priznati, da ni večjega paradoksa, kot je želja, da bi Alpe v naravno, idealno stanje vrnili z enakimi sodobnimi tehničnimi sredstvi, s katerimi smo jih nekoč spremenili. Vizija, tehnika in odgovornost – morda so prav to ključne besede, ki opisujejo kolektiven odnos do Alp jutrišnjega

Bernard Debarbieux
Profesor geografije,
Univerza v Ženevi/CH

Bernard Debarbieux, Claude Marois, 1997:
»Le Mont Royal: forme naturelle, paysage et territorialités urbaines«, *Cahiers de Géographie du Québec*, vol 41 (f).

Bernard Debarbieux, 1998:
»The mountain in the city: Social uses and transformations of a natural landform in urban space«, *Ecumene*, vol. 5, number 4 (en).

Iznajdba paradiža

Iskanje paradiža v Alpah je sorazmerno nov pojav. Hrepenenje, ki so ga ustvarili imenitni Angleži, ki so v Alpe začeli prihajali v 19. stoletju, pa ni bilo vedno izpolnjeno. Nič hudega, se bo pa gradilo. Na sprehod skozi alpsko arhitekturo nas bo popeljal Köbi Gantenbein, glavni urednik strokovne revije za arhitekturo Hochparterre.

Nobena druga nacionalna arhitektura ni naredila gora tako produktivnih kot švicarska.

Jean-Jacques Rousseau je dal štartni signal že pred dvema stoletjema: potem ko je v gorah odkril plemenite divjake, so tja začeli zahajati še tujci iz mest. Kot v spektakularni zgodbi o iskalcih zlata – spektakularni zato, ker zlato ni ležalo v gorah, temveč ga je bilo treba v obliki spektakla najprej izumiti, postaviti, urediti, mu peti slavo in upodobiti, na kratko: inscenirati.

Prvi velik uspeh švicarske arhitekture v svetu je bila tako imenovana swiss house oziroma chalet. Znamenita švicarska hiša, ki je bila predstavljena na svetovni razstavi v Londonu leta 1887, je obljubljala gorski paradiž in istočasno delovala kot turistična reklama in magnet za meščane.

Predstavljati si moramo, kaj je tam zgoraj v hribih, kjer razen lakote, kamnov, dolgih zim, a tudi lepote svetlobe, ni najti kaj veliko, pomenilo zgraditi zgradbe, kjer se bodo družili predstavniki vladajočih razredov. Opremiti jih je bilo potrebno z vsem, kar česar so vaje iz dolin, v velemestnih salonih pa širiti zveneča imena, kot so St. Moritz, Zermatt ali Gstaad.

Izgubljene iluzije

K izgradnji gorskega paradiža so veliko prispevale tudi tehnične mojstrovine; gondole, gorske železnice, sedežnice, ki gore prečijo, se nanje vzpenjajo in zaradi katerih je bilo treba gore dobesedno prevrtati.

Vendar pa tehnika ni dovolj. Na nadmorski višini 1800 m še danes potrebujemo ustvarjati iluzijo urbanega življenja in odrske prizore z vso domiselnostjo, talentom za režijo, električno energijo, udobjem v vseh možnih oblikah, oskrbo in odstranjevanjem odpadkov ter nudenjem storitev 24 ur na dan. Preobilno, razsipno in popolnoma tuje temu, kar je v gorah obstajalo poprej.

Vse umetnine so nastale v drugi polovici 19. stoletja in njihove razvaline stojijo še danes. Kot na primer v Maloji, kjer je neki belgijski grof in špekulant iz tal izdolbel palačo Maloja. Inscenacije so potekale ves čas in če so bili gostje za to, so v jedilnici priredili beneške večere s pojočimi natakariji, ki so »gondolirali« od mize do mize. Že po nekaj letih je palača bankrotirala, vendar pa je za zmeraj zaznamovala arhetip turizma: turizem in inscenacije so neločljivo povezani. Tudi scenarij se od grofovega propada dalje ni spremenil: upanje na paradiž, ki ga gojijo gostje, je treba ohranjati z vedno novimi domislicami. Zato je ostalo s turizmom povezano nebrzdano uresničevanje idej, pa tudi poraba materialov in energije, tista svojskost, ki že sama po sebi spada k razvoju turizma.

Trošenje energije in fantazije

Z ozirom na neposredno korist je tak razvoj s filozofskega in moralnega stališča nevzdržen. Vsaka kritika, ki se razburja zaradi veselih walserskih tirols-

kih hiš, načičkanih chalejev ali grde podobe krajev, kot so St. Moritz, Zermatt, Gstaad ali Crans Montana, ne doseže namena. In vsaka hvala projekta Samiha Savrisa, ki je sodobno arhitekturo spretno zapakiral v svoj novi Andermatt, se mora zavedati, da bo ne glede na to, kaj bo zgrajeno, vse zgolj zapravljanje pri gradnji novih objektov in njihovem upravljanju.

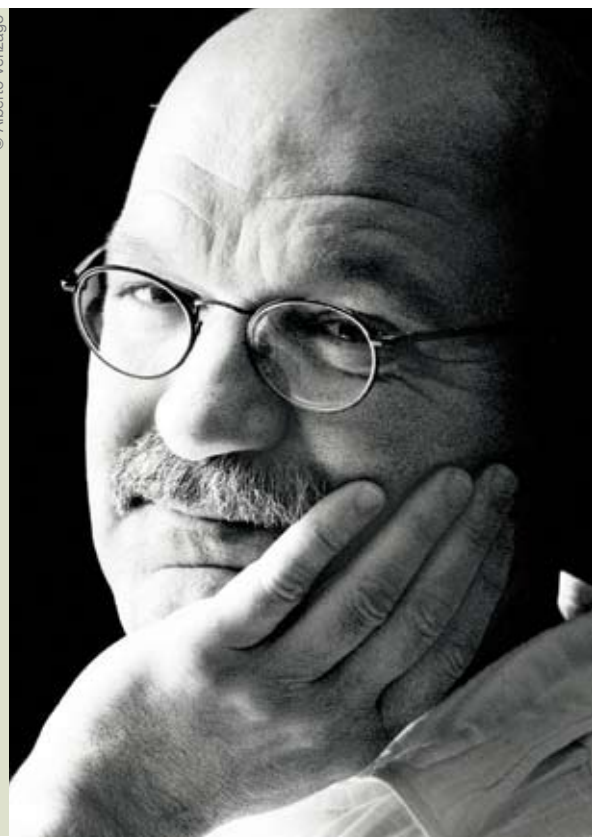
Kritika se ne sme osredotočati na probleme inscenacij z estetskega vidika in domnevno izgubo občutka za domače in občutje pokrajine, temveč na neverjetne količine energije, materialov in fantazije, s katerimi se razsipa pri gradnji in obratovanju novih hotelov – palač in novih počitniških apartmajev oz. stanovanj, postavljanju snežnih topov do nižin in širjenju cestne infrastrukture vse do alpskih planin. ■

Zagovornik sodobne alpske arhitekture

© Alberto Vertzago

Köbi Gantenbein je glavni urednik revije za arhitekturo Hochparterre. Dela in živi v Zürichu in Fläschu v kantonu Graubünden. Za seboj ima uspešno kariero kot nosač palic pri golfu, hotelski vratar, kopališki mojster, učitelj smučanja in natakari.

www.hochparterre.ch (d)

Alpe na sceni

Pred naše bralstvo razgrinjamo široko panoramo različnih inscenacij iz celotnega alpskega prostora. Njihova skupna značilnost je, da ne spreminjajo le gora samih, temveč tudi naše zaznavanje gora in pogled nanje.

Regina Preissler,
praktikantka CIPRA International

© Andreas Sapdyan

Prizorišče vojne in miru

V letih 1915-1917 med prvo svetovno vojno so bili Dolomiti prizorišče južne alpske fronte. Na tamkajšnjih vrhovih so si nasproti stali italijanski in avstrijski vojaki in se zagrizenno bojevali drug proti drugemu. Vzdlž nekdanje frontne črte pelje danes okoli 500 km dolga pohodniška pot skozi Južno Tirolsko in italijanske Dolomite – pot miru. Uredili so jo sredi 20. stoletja po stezah, ki jih je v alpski vojni uporabljala vojska. Danes je to ena najpomembnejših zgodovinskih pohodniških poti v severni Italiji.

www.dolomiti.org (fr/en/it/de/pl)

Avantura ob nizkih temperaturah

Le kdo si kdaj ni zaželel prenočiti v igluju? V vasi iglujev je to mogoče, skoraj tako, kot da bi bili Inuiti, le da s savno in reševalnimi sanmi. Sicer pa je take vasi mogoče najti na šestih lokacijah v Nemčiji, Švici in – da ne bomo vedno govorili samo o Alpah: kako pa bi bilo noč preživeti v romantičnem igluju sredi kneževine Andore?

www.iglu-dorf.com (fr/en/de/es)

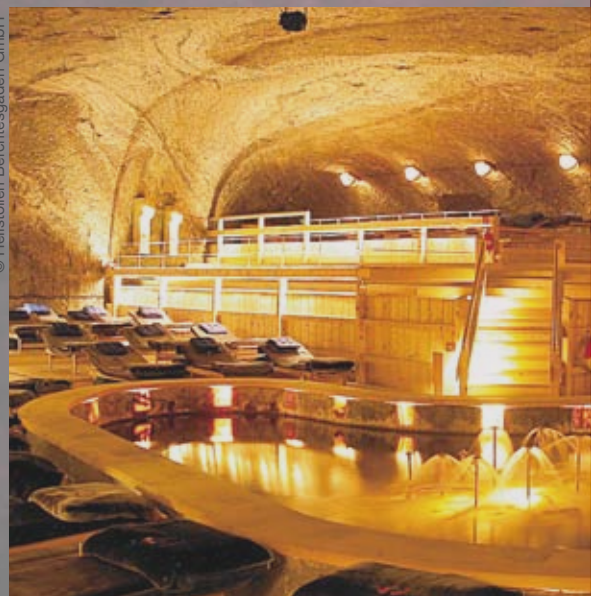

© IGLU-DORF GmbH

Sprostitev pod zemljo

Berchtesgadenski rudnik soli na Bavarskem je edini kraj, kjer se sol raztopi v vodo. Poleg vsakodnevnega »tihega spusta« ostanejo okoli dve uri v zdravilnem jašku, so na voljo še za otroke ali čarobna glasbena noč, ki jo obiskovalci la

www.salzheilstollen.com (de/en)

© Heilstollen Berchtesgaden GmbH

Spomeniško zaščiteni arhitektura na kompozicija iz železobetona

Francoski smučarski kraj Flaine v Visoki Savoiji je v šestdesetih letih na zelenem travniku zgradila peščica z arhitekturo obnorenih ljudi, zbranih okoli znamenitega mojstra Bauhausa in njegovega učenca Marcela Breuerja. Zaznamovan z njegovo urbanistično in arhitekturno vizijo velja danes kraj, kjer na 1600 m. n. v. živi 6000 duš, avtomobilskega prometa pa ne poznajo, za arhitekturno kompozicijo najvišje kakovosti. Objekti iz železobetona, ki premorejo vse tehnične finese takratnega časa, so razporejeni 500 metrov okoli hotela »Le Flaine« in so spomeniško zaščiteni. Krog in krog pa se bohoti špekulantski pohlep...

www.flaine.com (fr/e)

Perspektive projekta Flaine/F, 1965 © G. Chervaz

Romarski križ na alpski Oljčni gori

Največji leseni dostopen križ na svetu ni le na daleč vidno znamenje vere, saj se prek njega na prav poseben način predstavlja tudi les. Romarski križ stoji v avstrijskem Veitschu, zgradili pa so ga leta 2004.

www.pilgerkreuz.at (de)

Manifest varnosti v siju sveč

S 15. na 16. avgust 2004 smo lahko za eno noč občudovali umetniški objekt – s 5000 svečami obsijano zaščitno ograje proti plazovom, ki stojijo na Schiahornu nad Davosom/CH. Svetlobno inštalacijo sta postavila umetnika Studer&Meler v sodelovanju z SAC Davos in tako na svoj način manifestirala trdnost alpskega sveta.

www.studermeler.ch (de)

© Alexandra Meler

aj v zahodni Evropi, kjer v zdravilnem jašku zdravila
sta« v rudniški rov, pri katerem lahko obiskovalci
tevilne druge oblike spusta, npr. pravljični spust
hko preživijo v rudniku ob zvokih glasbe.

Novi turistični megaprojekti kot rešitev za Alpe?

So turistični megaprojekti nosilci upanja za posamezne regije ali kura, ki nese zlata jajca za velike investitorje? Mario Broggi iz Sklada za naravo MAVA išče odgovor na vprašanje, kateri deležniki imajo na koncu koristi, kateri izgubo.

O Andermattu se veliko govori. V švicarskem kantonu Uri naj bi na površini, ki obsega kar 1,5 mio. kvadratnih metrov, zraslo vrhunsko turistično naselje s 3000-5000 posteljami v šestih hotelih, 710 stanovanjih, 30 vilami itd. – in seveda stroški, ki pa naj bi presegli milijardo evrov. Vse to naj bi omogočil egiptovski investitor Samih Saviris. Je torej sedmica na lotu za Andermatt že kar vnaprej določena, potem ko je bilo prav to območje le dve ali tri leta pred tem v eni od študij, opravljeni na züriški ETH, pripisano »alpski branži«?

Pogled na zaščiteno vaško središče kaže, da so hotelski objekti iz obdobja »belle époque« pridobili nekoliko patine. Slavni časi, ko je prek gotthardovega prelaza vodila pomembna tranzitna cesta, so mimo. Krivdo za to je treba iskati v gradnji zaenkrat najdaljšega cestnega predora v Evropi. Top a še ni vse: tudi vojska, doslej največji švicarski delodajalec, se pospešeno umika iz mitske obrambne linije, nekdanje srčike švicarskega obrambnega načrta v 2. svetovni vojni. Tako je nazadovanje vasi

že vnaprej programirano.

A zdaj prihaja odrešitev. Vsekakor Andermatt zahteva žrtev, namreč površino sedmih kmetij. Kantonalne in zvezne oblasti so za švicarske razmere pospešile potek pridobivanja dovoljenja, kar pa je bilo za gospoda Savirisa z njegovimi izkušnjami, pridobljenimi na Rdečem morju, še vedno prepočasi. Švicarska vlada je projekt »iz državopolitičnega interesa« v treh tednih po prejetju prošnje oprostila obveznosti pridobitve dovoljenja za nakup zemljišč, ki sicer velja za tujce. Razumljivo je, da je Jean-Michel Cina član vlade, pristojen za področje narodnega gospodarstva v Valaisu, takoj zahteval enake možnosti za svoj kanton! Na celotnem ozemlju švicarske države je predvidena gradnja še okoli 50 središč pristočasnih dejavnosti z investicijami v obsegu okoli 6 mrd. švicarskih frankov. Le kakšne skomine bo to vzbudilo?

Uspeh ni zagotovljen

Sicer pa ideja o gradnji središč pristočasnih dejavnosti ni povsem nova. Spomnimo se primerov v fran-

coskih Alpah ali Valaisu v šestdesetih letih. Švicarski Thyon 2000 je, denimo, kljub začetni evforiji šel v stečaj in bil pozneje prodan za smešno nizko ceno. Čeprav se je zdelo, da je ponudba, ki je obsegala nočitev, storitve, gastronomijo in različne pristočasne dejavnosti iz ene roke, v skladu z duhom časa, pa se iz nje ni porodil trajen poslovni uspeh. Gradnja sama po sebi, kjer je vse osredotočeno na prodajo stanovanj s kratkoročnim dobičkom, ostaja vabljiva. Danes bi bilo treba najti investitorje, ki bi upravljali s t. i. toplimi posteljami, torej počitniškimi stanovanji, ki bi jih oddajali v najem, in ne s praznimi počitniškimi stanovanji. Omenjeno seveda zahteva veliko stroškov in – kdo sploh to preverja? Premagovanje logike investiranja na kratek čas, v korist podjetništva, ki se angažira dolgoročno, je težavno početje.

Pokrajina – več kot le idila

Svet pretresa ameriški nepremičninski mehurček, središča pristočasnih dejavnosti pa – ali niso ta prav tako spekulativni milni mehurček? Za turistične kraje, tudi manjše, je potrebno veliko prostora. Ta je najprej na razpolago tam, kjer je gospodarstvo bolešno. Lepa pokrajina je kapital turizma – tako je zapisano v usmeritvah delovanja, vendar pa pokrajina ni le idila, temveč je tudi prostor delovanja tam prebivajočih ljudi. Ali so potrebe domačega prebivalstva upoštevane v zadostni meri? Kako se projekti superlativov skladajo z regionalnimi posebnostmi? Na mestu je bojazen, da bodo kratkoročni uspehi, ki predstavljajo le umeten svet obstajali mimo realnih krajev in realnega časa. Zdi se, da so resorji turistični megatrend. Njihova izvedba v praksi pa mora biti kompatibilna z načeli prostorskega planiranja in trajnostnega razvoja. In biti rentabilna. Kvadratura kroga? ■

© CIPRA International

Specialist za alpski naravni prostor

Mario F. Broggi je član sveta fundacije MAVA-Sklad za naravo, kjer opravlja funkcijo koordinatorja za Alpe. Bil je predsednik CIPRE od leta 1983 do 1992 in direktor Švicarskega inštituta za raziskovanje gozda, snega in pokrajine od leta 1997 do 2004.

www.mava-foundation.org/d/f/e

Kai Elmauer in Rudi Elracher razpravljata

Dalnogled, ki razdvojuje

O centru za doživljanje narave Bergwelt Karwendel, ki so ga v obliki dalnogleda zgradili na pogorju Karwendel na Bavarskem, se mnenja zelo krešejo. Ali je tako spektakularno spreminjanje narave dopustno, če je njegov namen prav njeno varovanje? Ali narava celo potrebuje tako inscenacijo, da bi lahko preživela? O teh in številnih drugih vprašanjih sta razpravljala Kai Elmauer (Bergwelt Karwendel), eden od pobudnikov projekta, in Rudolf Erlacher (Družba za ekološke raziskave), ki projektu nasprotuje.

© Dr. Klaus Lintzmeyer

Projekt Karwendel pri Mittenwaldu/D: posrečena didaktična inscenacija pokrajine ali skažena podoba Alp?

G. Elmauer, center Bergwelt Karwendel naj bi naravi postavil spomenik. Pa si niso s to impozantno in spektakularno zgradbo postavili spomenik predvsem arhitekti?

Elmauer: Nikakor ne. Objekt ne stoji tam zato, ker smo želeli imeti na gori zgradbo, temveč stoji tam v didaktične namene, ki so za vse prepoznavni. Zame je to odločujoče merilo za alpsko arhitekturo. Center smo ustanovili, da bi zavarovali Karwendel in naredili ljudi dovetnejše za preudarno ravnanje z naravo.

G. Erlacher, ste odločen nasprotnik centra Bergwelt Karwendel. Kaj je problematičnega na tej zgradbi?

Erlacher: Sprašujem se, kako je ljudi mogoče narediti dovetnejše za preudarno ravnanje z naravo, če pa smo v krajino postavili tako predimenzioniran

objekt. Kdor sedi na zgornji postaji kabinske žičnice, sploh ne vidi več v dolino! Zgradba se je polastila narave in si jo podredila.

Ali načeloma nasprotujete arhitekturi v visokogorju, g. Erlacher?

Erlacher: V Alpah je arhitektura obstajal od nekdaj: planšarske kočice, planinske postojanke, da so bili ljudje v gorah sploh lahko mobilni in da so tam tudi skrbno gospodarili. Vsi ti objekti so bili zgrajeni s občutkom do narave, povsem drugače kot ta cevasta zadeva, ki izgleda kot monstrum, nekakšen dinosaver.

Elmauer: No, navedimo sedaj nekaj dejstev. Dalnogled stoji pod robom gore, je okrogle oblike, ovoj zgradbe je iz lesa, ki bo sčasoma prevzel barvo skalovja. Narave si zgradba ni podredila, ampak se ji je prilagodila.

Pa ne bi zadostovala manjša zgradba v istem slogu, kot je postaja gorske žičnice, g. Elmauer?

Elmauer: Ne, ravno nasprotno. Zgradba mora izstopati, tako da ljudje ne bodo pozabili njenega sporočila. Dalnogled predstavlja prisposodbo življenja v gorah, omogoča prost pogled naprej, v dolino, tja, kjer so si ljudje ustvarili svoje življenjsko okolje. Pa tudi nazaj, v naravo, ki jo je treba varovati. Celotna zgradba stoji na ozkem podnožju in simbolizira lovljenje ravnovesja med naravo in kulturo – in prav to je naloga, ki si jo moramo zadati.

Erlacher: Ravnovesje? Vzpenjača na Karwendel je bila zgrajena leta 1967 na območju, ki je imel že od leta 1957 status naravnega rezervata. S tem je bilo ravnovesje porušeno prvič. Ker vzpenjača ni bila nikoli rentabilna, je

bilo treba poiskati nove inovacije, nove atrakcije. In rezultat je sedaj Bergwelt Karwendel. Zgradba, ki naj bi po vaših besedah zagotavljala ravnovesje. In ravno ta zgradba je to ravnovesje že drugič močno porušila.

Pa občina Mittenwald resnično potrebuje tako atrakcijo, da privabi goste, g. Elmauer?

Elmauer: Če eden ali drugi prebivalec Mittenwalda s centrom Bergwelt Karwendel zasluži nekaj evrov, menim, da ni pri tem nič spornega. Vendar to ni glavni problem. Münchenčani želijo in potrebujejo oddih, sicer se poruši nji-

Kai Elmauer:
»Varstvo narave se mora prenehati kujati!«

hovo življenjsko ravnovesje, zato bodo še naprej hodili sem, pa če to želimo ali ne. Če želimo preprečiti pozidavo naših gora, gradnjo cest in širjenje planšarskih poti, je treba ljudi informirati. Gospod Erlacher, Vi ne morete ljudi izključiti iz narave v smislu »Ostanite doma, ker škodite naravi«. Ravno tako pa jih tudi ne morete preprosto spustiti v naravo.

Erlacher: Strinjam se z vami – ljudi je treba informirati. Kaj pa je sporočilo centra Bergwelt Karwendel? Če želim ljudi poučiti o naravi in zato zgradim opazovalno postajo, se moram vendar zavedati, da to, o čemer želim ljudi poučevati, z opazovanjem sam spremenjam. Zavzimate se za ravnovesje in to ravnovesje istočasno rušite. Pomislite samo, kakšen poseg v naravo je bil potreben, da jo je sedaj mogoče opazovati, domnevno zaradi njene zaščite. Kaj je vaše sporočilo? Glasi se »Vsemu navkljub!« Navsezadnje snežni jerebi še vedno živijo tam – kljub vsemu betonu, meliščem, hrupu in bagrom.

Elmauer: Pa saj našega gorskega sveta nismo zgradili sredi narave, ampak na robu naravnega rezervata, tik ob postaji vzpenjače, da bi bilo mogoče od tam nadzorovali rabo zemljišč. Sedaj se na

vrh pripelje na stotisoče ljudi, ki pri nas izvedo, kako lahko prispevajo k ohranjanju narave.

Ali se ne bi morali tudi vi, g. Erlacher, razveseliti vsakega posameznika, ki se zanima za razstavo?

Erlacher: Kdo se pripelje na vrh in zakaj? To niso nikakršni alpinisti, ki želijo izvedeti, da je treba skrbno ravnati z naravo. Na svoji spletni strani center Bergwelt Karwendel oglašuje z elementi grozljivke, ko vabi na obisk »cevi nad prepadom«. In ljudje se odpeljejo na vrh, nato pa bolj ali manj mimogrede izvedo, da tam živijo tudi snežni jerebi, ki jih je treba zaščititi. To je vse v redu. Ampak – ali ne bi zadostovalo, če bi kroginkrog napeli vrv, da nihče ne bi hodil tja, in konec zgodbe!

Elmauer: Pa saj ni nepravilnih gostov! Če želimo doseči skupen cilj, boste potrebovali prav vse. Dobro vemo, kam smo prišli z našimi prepovedmi in vrvmi. Že dolgo je tega, kar smo iz tehtnih razlogov opustili uporabo tisočernih tabel z dolgovoznimi poučnimi besedili. To enostavno ne deluje. Vi trdite, gospod Ehrlicher, da medijsko posredovanje ni dobro. Zakaj? Na razstavi je tudi gams, lahko ga pobožate – tako doživetje zbuja čustva in osvešča, ne pa teorija.

Ali to, gospod Elmauer, pomeni, da narava za svoje preživetje potrebuje inscenacije in medijsko posredovanje?

Elmauer: Ne narava, temveč človek, ki je izgubil zavest. Kdo si ne bi želel, da bi ljudje sami od sebe hodili v naravo in z daljnogledom v roki opazovali živali in rastline in se nato odločali za varstvo narave. Sami veste, da to ni realno. Večina otrok je prepričana, da so krave vijoličaste barve z belimi lisami. Torej jih je treba sem zvabiti prav s takimi pozornost zbujujočimi zgradbami. Pa odrasle tudi, če je to potrebno. Kaj je na tem tako slabega?

G. Erlacher, Bergwelt Karwendel je prejel nagrado Alpske konvencije za trajnostni in inovativen turizem. Ali so vsi člani žirije spali?

© Dr. Klaus Lintzmeyer

Za: Kai Elmauer

Kai Elmauer (1965), pooblaščen mediator, diplomirani gozdarski inženir in industrijski menedžer, se je specializiral za področje usklajevanja in svetovanja pri čezmejnih in multidisciplinarnih naravovarstvenih projektih. Elmauer je lastnik inštituta »elmauer institute« (Hallbergmoos/D, Innsbruck/A, Abbotsford/CDN), član upravnega odbora društva VAUNA, ki deluje na področju varstva vrst, okolja in narave, član v strokovnem odboru Tehničnega sekretariata Gospodarske zbornice Tirolske in imenovan član v posvetovalnem odboru za okolje (Environmental Advisory Committee) v svojem rodnem kraju Abbotsfordu. Danes živi blizu Vancouvra v Kanadi, poklicno pa deluje zlasti v Evropi in Severni Ameriki. Za občino Mittenwald je prevzel vodenje projekta Bergwelt Karwendel.

Erlacher: Vsaj meni ni čisto jasno, na kateri podlagi so ocenjevali pojem trajnosti. Stroški so od začetnih 1,4 mio. evrov narasli na 2,7 mio. evrov. To očitno ni trajnostno presojanje stroškov in rabe. Kar pa zadeva socialno trajnostno načelo: če bi to zadevo zgradili v dolini, bi to bila krasna stvar. Turist bi center lahko obiskal ob slabem vremenu in se z vsem seznanil, vse za 10 evrov. Kaj pa počne sedaj? Z družino se odpelje na goro, zaradi oblakov in dežja ne vidi nič, si na hitro ogleda razstavo, se spet odpelje v dolino in za to plača 50 evrov. Morda se ob lepem vremenu odpelje

še enkrat na vrh, ker bi pač rad doživel to izkušnjo. Pa smo že pri 100 evrih. To zame ni socialno, ampak je smešno. Tretjič: energija, ki so jo porabili za postavitev tega kolosa iz 1.200 ton betona na 2.244 metrih nadmorske višine, to z ekološkega vidika nikakor ni trajnostno ravnanje.

Elmayer: Ekološko trajnostno ravnanje se ne meri po višinskih metrih, to je nenavadno poenostavljanje! Dobro veste, da smo gradili kot stari Egipčani: gramoz smo vozili z žičnico in ga umešali šele na gradbišču itd. Glede trajnostnega socialnega ravnanja – zakaj je 10 evrov vstopnine za razstavo v dolini v redu, za žičnico pa ne? To je absurdno. In glede trajnostne ekonomije: ta se ne opredeljuje po višini stroškov gradnje,

temveč po namenu zgradbe. In v tem primeru je ta služiti izpolnjevanju javne, družbene naloge, namreč ohranjanju življenjske eksistence tukajšnjih ljudi in varstvu Karwendla. Torej: vsi trije nam poznani stebri trajnostnega razvoja so v zelenem območju!

Gospod Erlacher bi naravoslovna informacijska središča raje gradil v dolini. Zakaj se s tem ne strinjate, gospod Elmayer?

Elmayer: Mislim, da to ne bi delovalo. Ljudem pač ne morete reči: sedaj si vse oglejte in zapomnite, čez dva tedna, ko boste šli v gore, pa to znanje lepo uporabite. Do takrat bodo ljudje pozabili že dve tretjini vsega, kar so se naučili. Poučevanje in neposredno doživljanje si morata slediti neposredno. Zato pri nas nimamo samo razstave, ampak organiziramo tudi vodene gorske ture, pokažemo poskuse s kamni ...

Erlacher: Če to resno mislite in če naj bi Bergwelt Karwendel posnemali tudi drugi, si že sedaj strahoma predstavljam take informacijske centre v vseh naravnih rezervatih, na Watzmannu, Zugspitze... Očitno je treba ljudi najprej voditi skozi zgradbo, kjer lahko pobožajo gamsa, in jih šele potem spustiti ven, v naravo. Ves čas govorite o zaupanju, uporabljate pa način poučevanja, pri katerem ni niti najmanjšega zaupanja v zmožnost učenja ljudi. Seveda pa se je človek sposoben najprej nekaj naučiti in potem to znanje tudi uporabiti.

Gospod Elmayer, zakaj verjamete, da ste z načinom poučevanja, ki ga uporabljate, na pravi poti?

Elmayer: Veliko je turistov, ki se nam izrecno zahvalijo za razstavo. Tudi pri ljudeh, ki živijo tukaj, sem opazil spremembo. Še nikoli niso ljudje v dolini reke Isar tako zavzeto razpravljali o oskrbi z energijo. Tudi sodelovanje z zvezo za varstvo narave se je občutno izboljšalo.

Erlacher: Včeraj sem na gori preživel več ur in lahko ugotovim, da so si ljudje ogledali razstavo, enkrat pogledali okoli sebe in že so bili zunaj. Zakaj? Ker svoje pozornosti nikakor niso mogli usmeriti na vaše informacije! To je konceptualna napaka! Cev izgublja tekmo z resnično

podobo narave in vleče ljudi ven, na prosto!

Elmayer: Bodite veseli! In od kod naj bi vi tako natančno vedeli, kaj je turist razumel in kaj ni razumel? Ljudem se moramo približati tam, kjer so, in ne moramo kar naprej ponavljati: To je slabo, to ni prav. Nehajte se že končno kujati, celotno varstvo narave se mora prenehati kujati!

Ali lahko varstvo narave deluje samo v askezi, gospod Erlacher, se narava ne sme šaliti?

Erlacher: Ne boste verjeli, koliko šaljivega doživim v naravi! Zakaj vendar pa bi bilo treba kar naenkrat naravo od doline do gorskih vrhov inscenirati, zakaj je treba uporabljati pedagoške in estetske koncepte z artefakti vred? Ker hočemo krajino vedno bolj prodajati kot proizvod in v tem je problem. V središču

Rudi Erlacher:

»Cev izgublja tekmo z resnično podobo narave.«

pozornosti ni narava, ampak celoten Bergwelt Karwendel. Ta je sedaj dejanska senzacija.

Elmayer: Gospod Erlacher, meni se vse to, kar govorite, zdi preveč megleno, navedite mi prosim konkretne predloge. Iščejo pot, kako varstvo narave in turizem med seboj smiselno povezati. Če nam to ne bo uspelo, prebivalcem Mittenwalda in drugih občin ne bo uspelo preprečiti odseljevanja otrok iz domačega kraja, tako da nam bodo ostale zapuščene vasi in hišami, to pa ni smešno.

Kakšni so vaši konkretni predlogi, gospod Erlacher?

Erlacher: Vse občine iščejo koncepte, s katerimi bi se razlikovale od drugih. Kako bi bilo, če bi Mittenwald s svojo razstavo povedal takole: »Poglejte, želimo vas pridobiti za varstvo narave in smo zato sami uničili del narave, zgodilo se je z najboljšimi nameni, vendar smo izbrali

Proti: Rudi Erlacher

Diplomirani fizik in gornik Rudi Erlacher (1949) se že skoraj dve desetletji bori za sonaravni razvoj našega gorskega sveta. Prizadeva si za še širšo uveljavitev estetike narave in pokrajine kot varstvene dobrine v naravovarstvu. Leta 1998 je z Družbo za ekološko raziskovanje pripravil razstavo Krasni novi alpski svet. Od leta 2003 je podpredsednik Društva za varstvo gorskega sveta (VZSB), član Zveznega odbora za varstvo narave in okolja pri Nemški planinski zvezi ter član delovne skupine za Alpe v bavarški Zvezi za varstvo narave. Živi in dela v Münchnu.

Za zbornik 2008 društva VZSB je napisal kritiko o postavitvi objekta v obliki daljnogleda na Karwendlu ter o razstavi Bergwelt Karwendel.

napačno pot.« Če bi bilo to pametno izvedeno, bi lahko ta razstava resnično postala edinstven kraj za spodbujanje varstva narave in to bi se tudi odražalo pri prodaji blagovne znamke občine Mittenwald.

Elmauer: Oprostite, ampak to je absurdo. To je tako, kot če bi najprej odprli jedilni list in zagledali veliko opozorilo:

»Izogibajte se hrani in pijači, to lahko poškoduje vaša jetra.« Gospod Erlacher, saj imamo vendar isti cilj, skupaj poiščimo razumno pot. Prav gotovo bomo morali pri naši razstavi še kaj izboljšati, o tem ni dvoma. Prisrčno vas vabim, da nas pri tem spremljate.

Pogovor je vodila:
Elisabeth Schmidt-Landenberg
svobodna novinarka,
Freiburg/D

Didaktika v korist naravi ali v njeno škodo?

Center za doživljanje gorske narave na pogorju Karwendl so slavnostno odprli 30. junija 2008. Objekt, ki je nastal po zamisli garmisch-partenkirchenskega arhitekta Eberharda Steinerta, ima podobo ogromnega, 34 metrov dolgega daljnogleda, ki leži na grebenu v neposredni bližini gorske postaje na 2.244 metrih nadmorske višine. Betonska cev z lesenim opažem ima dve okenski fronti: prva gleda v dolino, druga v sneženo jamo Karwendl, kjer domujejo belke. Stroški gradnje karwendelskega središča so znašali 2,7 mio. EUR – 1,4 mio. več, kot je bilo predvideno.

Center bo, kot zatrjuje občina Mittenwald v vlogi investitorke in vodja projekta Kai Elmauer, usmerjal tokove obiskovalcev, s tem ohranjal enkratnost naravnega rezervata in si v javnosti prizadeval za varstvo narave. V notranjosti objekta je na ogled razstava, ki na 200 kvadratnih metrih obiskovalce seznaja z rastlinskimi in živalskimi vrstami, ki živijo v alpskem visokogorju, mogoče pa se je tudi prijaviti na strokovne ekskurzije.

Marca 2009 je Alpska konferenca regiji Bergwelt Karwendel podelila nagrado za uspešno uveljavljanje načel trajnostnega in inovativnega turizma. A kljub temu »cev na prepadu« v vsakem primeru ostaja sporen projekt. Med slovesno otvoritvijo je tako na primer prišlo do številnih protestov nasprotnikov projekta (glej spodnjo sliko).

www.bergwelt-karwendel.de

Pozidava pogorja Marmolade se ne ustavi

Megalomanija namesto strahu pred višino

Enkratni svet dolomitskih gora ogroža več velikih projektov. Gradnja vse spektakularnejših gorskih železnic zahteva novo cestno infrastrukturo, vedno več turističnih postelj in drugih futurističnih atrakcij, ki naj bi skrbele, da so postelje zasedene. Dejanska žrtev omenjenega dogajanja pa je funkcionalnost tovrstnih projektov.

© mountainwilderness italien

Postaja gorske žičnice na Marmoladi in cesta, ki je speljana po ledeniku in zgrajena le zaradi vzdrževanja žičnice.

Pozidava Marmolade, kraljice Dolomitov, že leta poteka na način, s katerim se ni mogoče sprijazniti. V sedemdesetih je bila zgrajena vzpenjača, ki obiskovalce pripelje do 3.325 metrov visokega vrha zadnjega velikega ledenika v Dolomitih. Na Punta Roci so postavili ogromno pločevinasto škatlo. Pri obnovi treh predelov žičnice leta 2005 je podjetje Tofane Marmolada kar po ledeniku z bagerji izkopal traso za novo cesto zaradi vzdrževalnih del, novogradnjo pa je pokrajina Veneto podprla z osmimi milijoni EUR. Seveda potrebuje sedaj podjetje dodatne postelje, saj mora za vzpenjačo pridobiti nove potnike in pospešiti širitev smučišča vse do Trentina.

Občinski svet občine Rocca Pietore v pokrajini Belluno je pred kratkim v nenavadno hitrem in tudi z vidika transparentnosti zelo vprašljivem postopku sprejel odločitev o sprejetju variante zazidalnega načrta, ki jo je predlagalo žičniško podjetje. Ta predvideva ureditev velikega turističnega središča v Malgi Ciapèli pod veličastno južno steno Marmolade na 1.450 m. n. v., ki ga bodo sestavljali hotel z 200 posteljami, fitness center in drugi športni objekti, trgovine, 52 švicarskih

brunaric (chalet), skratka, to bo velika počitniška vas, kjer bo večina prebivalcev doline našla delo. Obseg gradnje bo 56.000 kubičnih metrov, ki bodo zahtevali okoli 50 mio. EUR stroškov!

Katastrofa v socialnem in gospodarskem pogledu

Pri preverjanju socialne sprejemljivosti projekta ni bilo upoštevano, da ima Rocca Pietore le 1.451 prebivalcev oziroma 650 družin in da razpolaga z bivalnim prostorom za 1887 družin. Združenje hotelirjev Federalberghi je zaradi takega »razmetavanja« prostora oz. zemljišč že izrazilo kritiko in projekt označilo kot čisto norost – še posebej zato, ker je zasedenost hotelov v Bellunu in njegovi okolici komajda 40-odstotna.

Lokalne okoljevarstvene organizacije so šle celo korak naprej in že govorijo o socialni katastrofi. Prepričane se, da novi hotelski kompleks resno ogroža lokalno gospodarstvo in obrt, trgovino in družbo, saj bo prevzel vso delovno silo. Če se bodo vsi turistični koncepti prilagodili zahtevam mednarodnih agencij, bo območje okoli ledenika na Marmoladi v nekaj letih

© Foto Riva. www.fotoriva.dolomiti.com

Malga Ciapèla: ali v dolini še ni dovolj hrupa?

dokončno izgubilo svojo identiteto in lokalne posebnosti. Če bo prišlo do popolnega zabetoniranja Malge Ciapèle, ki leži ob vznožju mogočne južne stene Marmolade, se bo vrednost pokrajine povsem izgubila. A to še ni dovolj: gradnjo novega futurističnega hotela z več kot 180 posteljami načrtuje tudi žičniško podjetje v Sappadi v dolini Alta Badia, še enem znanim turističnem kraju v Dolomitih.

Katedrala brez prižnice

Futuristični projekt napoveduje obdobje megalomanije. Tudi v Alti Badii, saj naj bi na vrhu Piz La Ila na 2.100 m.n.v. zgradili nekakšno kapsulo z osemmetrskim premerom, neke vrste vesoljsko ladjo s panoramskim pogledom 360 stopinj. Ekskluziven refugij bi uporabljale VIP, ki bi tukaj prenočile in v udobni kapsuli občudovale zvezdnato nebo ali moč naravnih dogodkov v Dolomitih... Pravijo, da lahko gost le na ta način občuti naravo na svoji koži. S pomočjo arhitektonskih stvaritev, polnih fantazij, ki so za alpsko pokrajino povsem tuje?

Praviloma se inovacij v arhitekturi ne bi smeli bati, prav tako ne bi smeli vztrajati pri podobi gora iz preteklih let. Inovacija pa bi morala imeti funkcionalno vlogo. Če arhitekturne inovacije pripomorejo, denimo, k večji energijski učinkovitosti, kot to velja za pasivne hiše z velikanskimi steklenimi frontami, potem ne

Inovacije morajo imeti funkcionalno vlogo

bo niti ena od okoljevarstvenih organizacij kakor koli nasprotovala uporabi novih gradiv in oblik.

A steklena krogla, ki jo nameravajo postaviti v Alti Badii, bo – čeprav jo je zasnoval slovit angleški oblikovalec Ross Lovegrove – namenjena sama sebi. Kulturnih vrednot ne bo posredovala, niti ne bo izboljšala kakovost življenja za goste in lokalno prebivalstvo. Predstavljala ne bo popolnoma nič drugega kot monotono katedralo, ki želi osupniti in narediti vtis. In če se bo od same fascinacije nad objektom v kraju izgubil občutek za realnost, bo izbrisano vse, kar obstaja: lokalna identiteta, genius loci, torej tisti pravi značaj, ki naj bi bil posebna odlika kakovostnega turizma. ■

Luigi Casanova,
podpredsednik CIPRE Italija

www.architetturaedesign.it (it)
kategorija Sodobna arhitektura.

Rast na vse kriplje in pretege?

Letošnja letna strokovna konferenca CIPRE postavlja pod vprašaj mantro večne rasti. S tem namenom smo v lihtenštajnski Gamprin povabili kompetentne predavatelje, pripravili pester program z ekskurzijami in delavnica-mi, ki ponujajo priložnost, da poleg strokovnih diskusij vzpostavite nove kontakte.

Domnevna logika rasti se vedno bolj približuje svojim mejam. Podnebna problematika in naftni vrh – peak oil – sta le vrh ledene gore, ki nam dokazuje omenjeno dejstvo. Zaradi sedanje gospodarske krize je nov način razmišljanja in delovanja postal še nujnejši, saj nam sporoča, da nadaljnja rast ni mogoča ne z ekonomskega niti z ekološkega vidika.

Strokovna konferenca CIPRE, ki bo letos od 17. do 19. septembra potekala v Gamprinu (Lihtenštajn), bo prava priložnost za ideje, kako doseči zadovoljstvo in kakovost življenja v alpskem prostoru ter si obenem zagotoviti sredstva za preživetje. Alpe so zaradi svojih naravnih značilnosti izredno občutljiva regija, poleg tega pa se morajo spopadati z izzivi, kot so spremembe navad na področju mobilnosti, izredni vremenski dogodki, odseljevanje ipd.

Kazalec zadovoljstvo namesto bruto domačega proizvoda

Z uvodnim referatom v četrtek zvečer se bo najprej predstavil sporni snovalec globalizacije Franz Josef Radermacher iz organizacije Club of Rome, ki bo pojasnil svoj koncept sveta, ki ima prihodnost. Profesor za informatiko z Univerze v Ulmu/D je s svojimi teorijami o ekosocialnem tržnem gospodarstvu postal poznan daleč prek meja nemške države.

Mirovni raziskovalec in zgodovinar Daniele Ganser, ki od leta 2006 dalje poučuje in raziskuje na historičnem seminarju Univerze v Bazlu/CH, bo v petek govoril o globalnem boju za nafto v povezavi z zanesljivostjo zagotavljanja tega fosilnega vira in prikazal, kakšen pomen bo za Alpe imel boj za nafto. V nadaljevanju bodo udeleženci svojo pozornost posvetili novim oblikam zadovoljstva, kot je na primer »Gross National Happiness«, ki so ga v Butanu uvedli kot nadomestilo bruto domačega proizvoda kot kazalnika za blaginjo. Prav tako bomo pod drobnogled vzeli mobilnost in prostorski razvoj na območju Alp. Petkovo

dopoldne bo zaključila razprava o dejstvu, da je turizem dosegel svoj vrh, tj. o pričakovanem upadu rasti v turistični panogi v Alpah.

Vzpostavljanje in vzdrževanje stikov

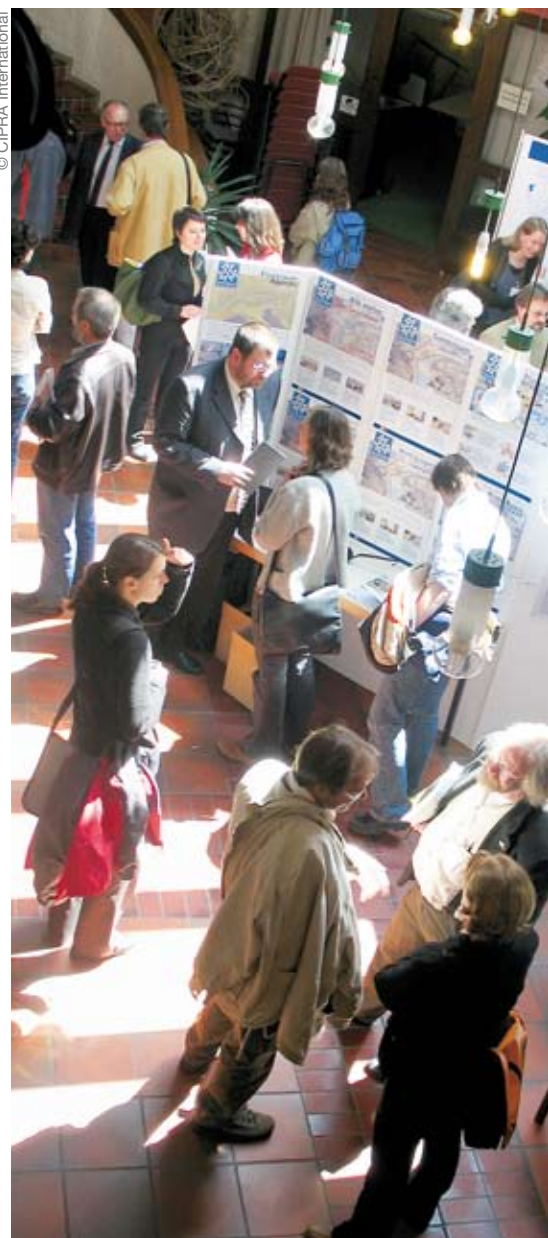
V petek popoldne so na programu delavnice, namenjene poglobljeni in samostojni obravnavi tem, kot so pasivna gradnja, rast obsega zazidalnih površin, prostorski razvoj, regionalni gospodarski krogotoki, ustvarjanje dodane vrednosti in kakovost življenja ter olimpijske igre kot velika trajnostna prireditve. Letno strokovno konferenco bosta v soboto zaokrožila predstavitev ključnih izsledkov v obliki tez in zaključno predavanje o kakovosti življenja v alpskem prostoru. Letna strokovna konferenca CIPRE pa ni namenjena le posredovanju strokovnih informacij, marveč udeležencem ponuja izvrstno priložnost za izmenjavo mnenj in ustvarjanje medsebojnih povezav. Da bi spodbudili sklepanje in vzdrževanje stikov, so v okviru programa predvideni odmori, med katerimi se bodo udeleženci srečevali.

CIPRA vabi vse udeležence, da se nam pridružijo pri ekskurzijah in ob tej priložnosti spoznajo bližnjo okolico kraja prireditve. Med drugim boste lahko izvedeli, kako je mogoče uspešno povečati vrednost tekočih voda, ki so se znašli na razpotju med ekonomsko in ekološko rastjo, ali ugotoviti, za katere poselitvene strukture v bližnji poseljeni pokrajini bo v prihodnje obstajalo povpraševanje. ■

Moritz Rheinberger,
direktor CIPRA Lihtenštajn

© CIPRA International

Pester program

Letna strokovna konferenca
CIPRE 2009

»Rast na vse kriplje in pretege. Alpe v iskanju sreče.«

Kje: Gamprin, Lihtenštajn

Kdaj: 17.-19. september 2009

Več informacij in prijava

v zgibanki na sredi revije ali na:

www.cipra.org

cc.alps

cc.alps za aktivno izmenjavo na mednarodni ravni

Konferenca Trezna glava v topli gredi, ki je potekala v Bolzanu 2. in 3. aprila 2009 v okviru projekta CIPRE cc.alps, je bila popoln uspeh. Udeležilo se jo je okoli 180 ljudi iz celotnega alpskega prostora, ki so aktivno sodelovali na tematski delavnici in se udeležili strokovnih ekskurzij. V predstavitev so se predavatelji posvetili konkretnim primerom podnebnih ukrepov, sprejetih na različnih področjih (mesta z ničnimi emisijami toplogrednih plinov, energijsko samozadostne regije ter podnebne spremembe in prostorsko planiranje). Objavljeni so na spletnem naslovu: www.cipra.org/sl/cc.alps/konferenca. Med posameznimi predavanji je CIPRA opravila intervjuje z udeleženci iz vseh alpskih držav. Njihove izjave na video-posnetkih najdete prav tako na spletni strani CIPRA na www.cipra.org/sl/cc.alps/intervjuju.

Že 1. in 2. aprila se je 35 predstavnikov in predstavnic različnih okoljevarstvenih organizacij iz vseh alpskih držav, ki so bili povabljeni v Bolzano, srečalo na eni od delavnic. Namen te delavnice je bil spodbuditi čezmejno izmenjavo izkušenj, ki so jih organizacije pridobile pri izobraževanju mladih na področju podnebnih sprememb. Delavnica je bila zelo uspešna. Čezmejne izmenjave izkušenj na tem področju doslej med organizacijami ni bilo.

www.cipra.org/sl/cc.alps

Povezanost v Alpah

Mesto in podeželje v dialogu

Izhajajoč iz ugotovitve, da so interesni konflikti in težave pri komuniciranju pogosto ovira za uspešno sodelovanje med mestom in podeželjem, bo Omrežje občin »Povezanost v Alpah« skupaj z društvom Alpsko mesto leta, Stalnim sekretariatom Alpske konvencije in nemškimi mestom Bad Reichenhall od 16. do 17. oktobra v Bad Reichenhallu organiziralo mednarodno konferenco z naslovom Mesto in podeželje v dialogu.

www.povezanostvalpah.org

Zugspitze

Restavracijska dela na vrhu najvišje gore v Nemčiji

Pred kratkim so v spektakularni akciji odstranili 4,88 metrov visok in 300 kilogramov težak železni križ, ki sicer stoji na vrhu Zugspitze (2962 m. n. v.), in ga s helikopterjem odpeljali v dolino. Prvi križ so na enega od vrhov te gore peš odnesli leta 1851. Ponovno selitev je križ doživel 31 let pozneje in bil po prenovi ponovno postavljen na vzhodni vrh gore. Od leta 1993 dalje stari križ hranijo v garmisch-partenkirchenskem muzeju Werdenfels-museum.

www.zugspitze.de/news (de)

© Bayerische Zugspitzbahn Bergbahn AG

Povezanost v Alpah

Novi program projekta Dynalp: občine v boju za podnebje

S podnebjem kot eno ključnih tem se danes ukvarjajo številni akterji. Žal pa se sprejemajo tudi ukrepi, ki nasprotujejo načelu trajnostnega razvoja in varstvu narave. Za Omrežje občin je zato pomembno, da svoje članice podpira pri njihovih trajnostnih prizadevanjih za reševanje problematike podnebnih sprememb. Novi program dynAlp-climate, ki se bo začel julija letos, bo prav v ta namen ustvaril ustrezne podlage. Zahvaljujoč finančni podpori Sklada za naravo MAVA je za novi program na voljo okoli 200.000 EUR.

www.povezanostvalpah.org

Gorska pridiga

»Sekularizirajte se!«

Če je bilo nekoč stvarjenje izključno v božjih rokah, si danes, ko že povsod prevladuje sekularizacija, drzne v vlogi stvarnika nastopiti vedno več tako imenovanih »event managerjev«. Ki dogodke častijo kot nova božanstva. Zanje je stvarjenje pravi mega dogodek, bog pa najvišji upravljavec dogodka. Ali prosto po sv. Janezu: »Na začetku je bil dogodek in dogodek je bil pri bogu in bog je bil dogodek.«

Dolgo časa so gore veljale kot nekoristne, grde in nevarne. V 18. stoletju se je ta odnos spremenil in tako danes turistični menedžerji govorijo celo o primernosti Alp kot prostoru za prirejanje različnih dogodkov.

Z vsega obsojanja vredno sekularizacijo pa zdaj prihaja vsaj možnost, da se lažnih prerokov takih dogodkov osvobodimo. Vsak gost bo lahko postal lasten menedžer dogodkov: gostje, ki prihajajo v počitniške kraje, bodo ustvarili polonezo vozil na dovoznih cestah, pohodniki bodo na počivališčih za seboj puščali izvirne inštalacije iz kompletov posode za enkratno uporabo in drugih artefaktov, deskarji bodo z vso vdanostjo trenirali in ob tem ob progi ustvarjali plazove umetnega snega. Če pa bi bili komu v njegovi nizkopračunski skromnosti vendarle ljubši mini dogodki, si bo lahko vedno v samoti prižgal s večjo.

Pater Montis

Nasvet iz knjižnega sveta

Fotografije nekoč in danes

Monografija Za gorami (Hinter den Bergen) avstrijskega avtorja in fotografa Loisa Hechenblaiknerja z ironijo in hudomušnostjo na okoli 120 straneh prinaša zanimiv sprehod po starih fotografijah s Tirolske in primerjavo z današnjimi podobami (gl. strani 5, 7, 9 in 10 v tej številki). Založba Edition Braus, Heidelberg, Neckar.

Cena: 29,90 EUR, 49,50 CHF.

ISBN: 978-3-89466-300-1.

www.hechenblaikner.at (de)

Ekološki kontinuum

Povezovanje habitatov se nadaljuje

Z novimi finančnimi sredstvi, ki jih bo zagotovil Sklad za naravo MAVa, se bo lahko CIPRA skupaj s partnerji – Mrežo zavarovanih območij v Alpah ter organizacijama ISCAR in WWF – tudi v prihodnje zavzemala za proces vzpostavljanja vsealpske ekološke povezave, ki se je začel zelo uspešno. Ključne teme v projektu Ekološki kontinuum v naslednjih mesecih bodo priprava ozaveščevalnih dejavnosti v letu biotske raznovrstnosti, kot so leto 2010 razglasili Združeni narodi, nadaljnje delovanje in širjenje doslej izdelanih rezultatov in instrumentov ter priprava koncepta vsealpskega kompetenčnega omrežja. Pomembno vlogo bo še naprej imelo tesno sodelovanje s platformo Alpske konvencije za ekološko povezanost in projektom Econnect. Do začetka naslednjega leta je za omenjene dejavnosti na voljo okoli 270.000 EUR. ■

www.alpine-ecological-network.org (e)

cc.alps

Ozaveščanje v središču cc.alps v drugi polovici 2009

Švicarski Sklad za naravo MAVa bo zagotovil dodatna sredstva za financiranje dejavnosti, ki se bodo izvajala v okviru projekta cc.alps v drugi polovici letošnjega leta. Težišče dejavnosti bo analiza in širjenje rezultatov, zbranih v fazi zbiranja znanja. Še zlasti bo pomembna objava serije tematskih zvezkov oziroma dosjejev v zbirki »cc.alps compact«, poleg tega pa bo projektna skupina svoja spoznanja posredovala na različnih prireditvah in objavljala strokovne prispevke v pomembnejših medijih. Prva delavnica je predvidena jeseni, tema pa bo prenos rezultatov. ■

www.cipra.org/sl/cc.alps

Za socialno prijazno samopredstavitev

Kar me pri vseh teh inscenacijah v gorah najbolj moti, je elitizem. Vsa ta falična simbolika, ki naj bi kot umetnostna dela v obliki stolpnice obogatila alpsko pokrajino – kdo pa si lahko privošči kaj takega? Spet samo egiptovski milijarderji in ruski oligarhi, na naši strani nimamo pri tem nobenih možnosti.

Zato zahtevam demokratizacijo samopredstavitve! V takem primeru je prav gotovo najenostavnejša in najprimernejša svetlobna instalacija. Kako smo se včasih razburjali zaradi dolgočasne, puste nočne pokrajine, večno enakega zvezdnega neba nad Alpami! Na srečo so to spoznali tudi številni turistični kraji in so zato osvetlili vsaj smučišča. Športni navdušenci se sedaj lahko zabavajo tudi sredi noči, nedeljski športniki pa s kozarcem vodke in Red Bulla v roki iz hotela opazujejo lep prizor.

Prav tu se skriva še veliko možnosti: v Alpah imamo ne nazadnje 61 špiritiziranih, ki bi jih lahko optično obogatili z individualno oblikovanimi svetlobnimi umetninami v nočnem času po socialno naravnanih cenah ogleda, pri čemer bi bil ogled za brezposelne in upokojece brezplačen. Zainteresirani bi lahko, kot primer, zakupili tri dni osvetlitve Jalovca, na primer z napisom »Janez, ljubim te, tvoja Mici« ali kaj podobnega. Janez se bo odpeljal do gore in si to ogledal in ker si je mogoče tak prizor ogledati le ponoči, bo tam tudi prespal, od veselja pil šampanjec in tudi sicer z denarjem ne bo skoparil.

Hja, nevarnost zdaj grozi edinole s strani bosonogih, tistih, ki nosijo sandale, in strahopetcev. Ti bodo zatrjevali, da ponoči nekatere živali nimajo orientacije (ponoči bi morale vendar spat!) in da vse skupaj zahteva preveč energije. V takem primeru je mogoča samo ena stvar: porušiti Alpe in – glede na finančne zmožnosti – vsakomur prodati večji ali manjši kos skale, tako da bo lahko doma vsak po svoje insceniral »svoj« košček Alp. Janez s svojo Mici, denimo, bo na nočni omarici insceniral mini Matterhorn z modelno železnico. Pa nam bo le uspelo uresničiti še eno zahtevo, ki je bila popularna v osemdesetih: proti Alpam – za prost pogled na Sredozemsko morje!

In kaj bom potem, brez Alp? Nič ne skrbite, ob Sredozemskem morju bom prodajal razglednice in druge devocionalije iz svetega alpskega sveta. Od tega se zagotovo da lepo živeti, tudi ko Alp že zdavnaj ne bo več. Saj veste: hrepenenje umre zadnje. ■

Andreas Götz

Andreas Götz,
direktor CIPRA International

© CIPRA International

Postcode 1

Zutreffendes durchkreuzen – Marquer ce qui convient Porre una crocette secondo il caso					
Weggezogen; Nachsendefrist abgelaufen A démenagé; Délai de réexpédition expiré Traslocato; Termine di rispedizione scaduto	Adresse ungenügend insuffisante Indirizzo insufficiente	Un- bekannt Inconnu Scono- sciuto	Nicht abgeholt Non récl. Non ritirato	Annahme verweigert Refusé Respinto	Ge- storben Décédé Deceduto

Iz naslednje številke Alpenaodru (št. 92)

Global Warming Protest! © www.looku.com

Ozaveščeno ravnanje v času podnebnih sprememb

Ste se kdaj vprašali, kaj vse ljudje počnemo, da bi omilili podnebne spremembe? Pokrivamo ledenike, zvišujemo rečne nasipe, trgujemo z emisijami CO₂, povečujemo rabo vodne energije... Pa sploh vemo, kako tovrstni podnebni ukrepi sploh vplivajo na družbo, gospodarstvo in okolje? Po letu dni raziskovalnega dela in izjemno zanimivi mednarodni konferenci na temo podnebnih sprememb bo CIPRA v 92. številki revije Alpe na odru pojasnila prve odgovore in predloge, kako je mogoče podnebne ukrepe oblikovati v skladu z načeli trajnostnega razvoja.

Izide pozno jeseni 2009.